

การออกแบบและพัฒนาารูปแบบเครื่องประดับ
เพื่อหาแนวทางเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติจากใบขลุ่
THE DESIGN AND DEVELOPMENT OF VALUE ADDED SILK-DYEING
JEWELRY FROM THE INDIAN MARSH FLEABANE LEAF

ภัทรา ศรีสุโข

PATHRA SRISUKHO

ณภัค แสงจันทร์

NAPAK SANGCHAN

พนม จงกล

PHANOM CHONGKON

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

RAMBHAI BARNI RAJABHAT UNIVERSITY

จังหวัดจันทบุรี

CHANTHABURI PROVINCE

รับบทความ : 29 ตุลาคม 2563 /ปรับแก้ไข : 24 ธันวาคม 2563 /ตอบรับบทความ : 8 กุมภาพันธ์ 2564

Received : 29 October 2020 /Revised : 24 December 2020 /Accepted : 8 February 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับจากผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติจากใบขลุ่ของกลุ่มวิสาหกิจตำบลบ่อ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดจันทบุรี ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด กำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคโดยใช้วิธีสุ่มโดยบังเอิญ จำนวน 200 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 1 คน ใช้แบบสอบถามสำรวจความต้องการที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำมาร่างแบบเครื่องประดับและคัดเลือกแบบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านอัญมณีและเครื่องประดับ จำนวน 3 คน ด้วยแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลผลการพัฒนาด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า แบบร่าง Lantern of soul มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งได้มาจากแนวคิด Asian Affairs ประเภทต่างหู จำนวน 1 คอลเล็กชั่นประกอบด้วย 3 ชิ้น มีลักษณะคล้ายโคมจีนหรือเต็งลิ้งที่ทำจากผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติจากใบขลุ่ เพราะคนจีนเชื่อว่าโคมไฟเป็นวัฒนธรรมมงคลที่สร้างขึ้นเพื่อเสริมความสิริมงคล เพราะเป็นวัตถุให้แสงสว่างแก่มนุษย์ ประกอบด้วยอักษรมงคลของจีน 3 ตัว ที่มีความหมายว่า ความเจริญ มีความสุข และโชคลาภ และใช้เทคนิคการเคลือบผิวผ้าด้วยสเปรย์ฉีดเคลือบผิวผ้ากันน้ำเพื่อการป้องกันการเปียกน้ำบนผ้าช่วยเพิ่มอายุในการใช้งานของเครื่องประดับ

คำสำคัญ : เครื่องประดับ, ผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติ, ใบขลุ่, ไหม

ABSTRACT

This study aimed to design and develop the Indian Marsh Fleabane silk-dyeing jewelry of a community enterprise in Bo sub-district, Klung district of Chantaburi province to meet customer needs. The sample of two hundred consumers was determined by convenience sampling, and the critical informant was one entrepreneur. A questionnaire, quality-verified by experts, was employed for the field survey of customer needs. The results of this step were analyzed by using of percentage, mean and standard deviation. The jewelry style was designed to correspond to the results of the customer needs survey, and then the jewelry sketch design was selected for three gems by jewelry specialists through a five-point rating scale. The results that were approved by the experts were analyzed by using descriptive statistics of mean and standard deviation. The research found that the Lantern of soul sketch design that was derived from the Asian Affairs concept had the highest average score. There is one collection of earring types that had three pieces. These Indian Marsh Fleabane silk-dyeing earrings were similar to a Chinese lantern or Teng-Lang. The concept behind these earrings came from the belief of Chinese people. They believe that the lantern is an auspicious cultural charm that creates luck in life, and the lantern's light can guide the way in the dark. The jewelry pieces consist of auspicious Chinese characters, which mean prosperity, happiness and fortune. To extend the lifespan and protect this jewelry, the researchers used a coating technique by spraying a waterproof coating over it.

Keywords : Jewelry, Fabric natural dyeing, Indian marsh fleabane leaf, Silk

บทนำ

อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับไทยเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออกที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศในอันดับต้น ๆ ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีความแข็งแกร่งและปรับตัวแข่งขันกับอุปสรรคทางเศรษฐกิจจากทุกทิศทาง ปัจจุบันผู้ประกอบการหลายรายกำลังประสบกับปัญหาการทำตลาดแบบครอบคลุมทุกกลุ่มหรือ Mass Market ที่ไม่อาจเพิ่มยอดขายหรือทำกำไรได้มากในปัจจุบัน เนื่องจากมีการแข่งขันสูงทั้งด้านจำนวนผู้ประกอบการและด้านราคา ผู้ประกอบการธุรกิจต้องหันมาเจาะตลาดเฉพาะกลุ่มหรือ Niche Market โดยเฉพาะกลุ่มผู้ชื่นชอบงานฝีมืออย่างเครื่องประดับแฮนด์เมด ซึ่งสินค้าแฮนด์เมดมีเอกลักษณ์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากขึ้นเพียงใส่ไอเดีย ความคิดสร้างสรรค์ ดีไซน์ลูกเล่น เลือกใช้วัสดุธรรมชาติ และความพิถีพิถันในการผลิตชิ้นงานออกมา จะทำให้สามารถตั้งราคาได้สูงและทำกำไรต่อหน่วยได้สูงขึ้น อีกทั้งตลาดสินค้าเครื่องประดับแฮนด์เมดกำลังเป็นที่นิยม ซึ่งคนส่วนใหญ่ชอบความเป็นยูนิคไม่ซ้ำใครทำให้สินค้าแฮนด์เมดต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงเครื่องประดับได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ ในหลายประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร แคนาดา และญี่ปุ่น เป็นต้น (The Gem and Jewelry Institute of Thailand, 2018, pp. 1-2)

จังหวัดจันทบุรีตั้งอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติทั้งในดินและในน้ำมีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตร โดยเฉพาะการเพาะปลูกผลไม้และพืชผลทางการเกษตร ส่วนบริเวณชายฝั่งมีการประมง จึงเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยอาหารทะเลนานาชนิด ทั้งยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามหลายแห่ง และมีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

ที่น่าสนใจมากมาย ทั้งศาสนสถาน โบราณสถาน และโบราณวัตถุ จึงทำให้จันทบุรีเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศ และในอีกแง่มุมหนึ่งจันทบุรี คือ ศูนย์กลางธุรกิจด้านอัญมณีที่มีชื่อเสียงแพร่หลายไปทั่วโลก เป็นแหล่งรวมช่างฝีมือในการเจียรไนอัญมณีและทำเครื่องประดับต่างๆ ซึ่งจังหวัดจันทบุรีถือเป็นแหล่งผลิตพลอยที่เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก ส่งผลให้ปัจจุบันมีผู้ประกอบการธุรกิจอัญมณีในจังหวัดส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจ (SMEs) ซึ่งการย้ายจากสีที่ได้จากวัตถุดิบตามธรรมชาตินับเป็นภูมิปัญญาไทยที่สืบทอดกันมาแต่อดีตจนปัจจุบันมีความนิยมในการใช้ผลิตภัณฑ์อัญมณีเพิ่มขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยเหตุผลที่สำคัญ คือ ทำให้ผู้สวมใส่ไม่เกิดอาการแพ้และของเสียที่เกิดขึ้นไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ในปัจจุบันผู้บริโภคให้ความสนใจกับสินค้ากับผลิตภัณฑ์ที่เป็นธรรมชาติมากขึ้น เพราะมีความปลอดภัยต่อสุขภาพและไม่ทำลายสภาพแวดล้อมเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากธรรมชาติจึงส่งผลดีต่อตลาด อีกทั้งจังหวัดจันทบุรีได้มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในตำบลบ่อ อำเภอลอง จังหวัดจันทบุรี ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ไข่มุกที่โหนดโหนดสีเหลืองอมเขียว (Srisukho et al., 2019, pp. 64-73)

ผู้ประกอบการด้านอัญมณีและเครื่องประดับจังหวัดจันทบุรี มีความสนใจในการพัฒนาเครื่องประดับที่ทำจากฝ้ายอัญมณีร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ่อ อำเภอลอง จังหวัดจันทบุรี เนื่องจากทางร้านมีความต้องการจำหน่ายเครื่องประดับที่มีตลาดเฉพาะกลุ่มหรือ Niche Market โดยเฉพาะกลุ่มผู้ชื่นชอบงานฝีมืออย่างเครื่องประดับแฮนด์เมดสร้างความแตกต่างจากที่อื่นๆ ในราคาไม่สูง สูการสร้างแบรนด์ของตนเอง แต่ยังคงขาดความรู้ทางด้านการออกแบบ (J001, Interview, April 20, 2019) ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่ากรานาทรพยากรที่มีอยู่ในจังหวัดมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มาพัฒนาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมกับผู้ประกอบการทางด้านอัญมณีและเครื่องประดับ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มวิสาหกิจกับผู้ประกอบการเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจที่กว้างขึ้นการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับจากฝ้ายอัญมณีจากไข่มุกของกลุ่มวิสาหกิจตำบลบ่อ อำเภอลอง จังหวัดจันทบุรี ที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

ประโยชน์การวิจัย

1. ผู้บริโภคมีโอกาสเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากฝ้ายและเส้นไหมอัญมณีจากไข่มุกเป็นเครื่องประดับแฮนด์เมดเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสามารถสร้างความแตกต่างมีการออกแบบให้ทันสมัยตรงกับความต้องการของผู้บริโภค
2. ผู้ประกอบการทางด้านอัญมณีและเครื่องประดับสามารถสร้างเอกลักษณ์ให้ผลิตภัณฑ์จนเกิดความแตกต่างจากการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดจันทบุรี จนสามารถแข่งขันกับตลาดได้ อีกทั้งผู้ประกอบการสามารถนำองค์ความรู้ทางด้านการออกแบบไปประยุกต์ใช้ในธุรกิจของตนเอง
3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลบ่อ อำเภอลอง จังหวัดจันทบุรี สามารถเพิ่มช่องทางทางการตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่มให้วัตถุดิบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งเป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับผู้ประกอบการทางด้านอัญมณีและเครื่องประดับ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและสร้างโอกาสทางธุรกิจให้กว้างขึ้น
4. นักวิจัยได้มีโอกาสทำงานวิจัยร่วมกับชุมชนได้ทำบทบาทในฐานะของมหาวิทยารักษ์พัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

การทบทวนวรรณกรรม

ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อทำวิจัย รวบรวมและศึกษาข้อมูล ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติจากใบขลุ่ (Srisukho et al., 2019, pp. 64-73) การออกแบบเครื่องประดับ (Juthawipat, 2002, pp. 69-129) พฤติกรรมการเลือกซื้ออัญมณีและเครื่องประดับ (Siripan, 2009, pp. 205-230) แนวคิดทางการตลาด (Chaipinchana, 2017, pp. 526-534) ข้อมูลของวัสดุพื้นฐานที่ใช้ในการออกแบบ ได้แก่ ความรู้ด้านทิศทางเครื่องประดับ ในปีพ.ศ.2563 (Luca, 2019, pp. 41-61) และผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติจากใบขลุ่ (Srisukho et al., 2018, pp. 75-79)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริโภคและผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยเลือกแหล่งที่ขายอัญมณีและเครื่องประดับในจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ตลาดพลอยจังหวัดจันทบุรี ณ ถนนศรีจันทร์ ตำบลวัดใหม่ อำเภอเมือง อากาศส่งเสริมอัญมณีและเครื่องประดับจันทบุรี และศูนย์ขายเครื่องประดับ ณ โรงแรมเคพี แกรนด์

การออกแบบเครื่องประดับ ใช้กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Sudsang, 2016, pp. 194-199) โดยเริ่มจากการวางแผน (Planning) กำหนดแนวทางในการออกแบบ (Concept of design) ด้วยการระดมความคิดเพื่อหา Keywords กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มโดยบังเอิญ (Accidental sampling) ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาบริเวณสถานที่ขายเครื่องประดับ จำนวน 200 คน โดยใช้แบบสอบถามแนวทางในการออกแบบเครื่องประดับ แบ่งประเด็นออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านเครื่องประดับจากผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติ ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องประดับและปัจจัยที่มีอิทธิพล ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาความสอดคล้องเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่ภาคสนามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive statistic) เป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) (Getgaew, 2019, p. 109) สรุปผลที่ได้จากศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแบบสอบถามผู้บริโภคเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ ร่วมกับการสังเคราะห์ทิศทางเครื่องประดับปี พ.ศ. 2563 และผลสำรวจความต้องการของผู้บริโภค เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ โดยผู้วิจัยและผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ วางแผนแนวคิดสร้างสรรค์งานออกแบบ สร้างแนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนภาพกำหนดแนวทางในการออกแบบ (Concept of design)

ที่มา : Luca, 2019, pp. 42-49.

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product development) โดยวิเคราะห์คัดเลือกแบบร่าง ออกแบบแบบร่างเครื่องประดับ ร่วมกับผู้ประกอบการ ซึ่งกำหนดให้เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 คน โดยมีคุณสมบัติดังนี้คือ ผู้เชี่ยวชาญที่ประกอบธุรกิจทางด้านอัญมณีและเครื่องประดับ ผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการด้านการออกแบบเครื่องประดับ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการผลิตเครื่องประดับ ใช้แบบสอบถามแบบประเมินค่ารวมของลิเคอร์ท (Wongrattana, 2017, pp. 60-61) ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านวิจัยและสถิติของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดสนทนากลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive statistic) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Getgaew, 2019, p. 109) แล้วคัดเลือกแบบเพื่อผลิตชิ้นงาน

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการยกเว้นการรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี รหัสโครงการวิจัย Rbru-Hu02/2562 วันที่ได้รับการรับรอง 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2562

ผลการวิจัย

ผลการออกแบบเครื่องประดับจากผ้าย้อมสีธรรมชาติจากใบชูลู่ มีดังนี้

1. ผลสำรวจความต้องการของผู้บริโภค พบว่า เป็นผู้หญิงมากถึงร้อยละ 60 อายุระหว่าง 21-30 ปี ร้อยละ 50 ประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 46 มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 43 นิยมเลือกใส่หรือซื้อเครื่องประดับในชีวิตประจำวัน ลำดับที่ 1 คือ แหวน จำนวน 124 คน ลำดับที่ 2 คือ ต่างหู จำนวน 77 คน ลำดับที่ 3 คือ สร้อยคอ จำนวน 72 คน นิยมสวมใส่เครื่องประดับในโอกาส ลำดับที่ 1 คือ ในชีวิตประจำวัน ร้อยละ 68 มีความสนใจเครื่องประดับที่จากผ้าย้อมสีธรรมชาติกันน้ำได้ ร้อยละ 81 ราคาเครื่องประดับจากผ้าที่พอใจมากที่สุด ราคากระหว่าง 501-1,000 บาท ร้อยละ 27 รูปแบบลวดลายเครื่องประดับที่ผู้ตอบแบบสอบถามนิยม ลำดับที่ 1 คือ รูปแบบจากธรรมชาติ เช่น ดอกไม้ ใบไม้ แมลง สัตว์ เป็นต้น ($\bar{X}=3.91, S.D.=1.07$) ลำดับที่ 2 คือ รูปแบบเรขาคณิต เช่น สามเหลี่ยม วงกลม ดาว หัวใจ สีเหลี่ยม เป็นต้น ($\bar{X}=3.90, S.D.=1.00$) และข้อมูลเรื่องเทรนด์เครื่องประดับการออกแบบเครื่องประดับปี พ.ศ. 2563

ภาพที่ 1 แนวโน้มการเลือกซื้อเครื่องประดับ

จากภาพที่ 1 แสดงแนวโน้มโดยรวมในการเลือกซื้อเครื่องประดับ โดยผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสนใจในด้านการออกแบบเครื่องประดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$, S.D.=0.79) ความสะดวกสบายในการสวมใส่เครื่องประดับ ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.79) คุณภาพโดยรวมของเครื่องประดับ ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.78) สีสันของเครื่องประดับ ($\bar{X}=4.32$, S.D.=0.87) วัสดุในการผลิตเครื่องประดับ ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.86) และราคาของเครื่องประดับ ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.91) ตามลำดับ

2. ผลการออกแบบร่างเครื่องประดับ ได้จำนวน 3 คอลเล็กชั่น คอลเล็กชั่นละ 3 ชิ้น ดังภาพที่ 3

แบบที่ 1	แบบที่ 2	แบบที่ 3
<p>LANTERN OF SOUL</p> <p>ออกแบบต่างหูเป็นลักษณะคล้ายโคมจีนหรือตั้งทำจากผ้าไหมเส้นไหมอ่อนสีธรรมชาติจากไหมสู่ประกอบด้วยอักษรมงคลของจีน 3 ตัว ที่มีความหมายว่า ความเจริญ มีความสุข โชคลาภ</p>	<p>CHARMING AMULETS</p> <p>สร้อยข้อมือที่ใช้ผ้าไหมย้อมสีจากใบขลุ่ยประกอบด้วยลูกปัดหินและลูกปัดเครื่องราชของขลุ่ยมี 3 ตัวที่เน้นในเรื่องวัตถุมงคลดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> • หวน-โม- โชคดีมีชัย แคล้วคลาดจากอันตราย ค้าขายร่ำรวย • สาสิกล้านทอง- เป็นตัวแทนแห่งการเจรจาต่อรอง เรื่องความรัก • หน้ากากพรานบุญ- เมตตามหา นิยม มหาเสน่ห์ 	<p>MERCIFUL AMULETS (PHU KHAM LUANG)</p> <p>จีห้อยคอที่ปักบนผ้าไหมย้อมสีจากใบขลุ่ยรูปแบบลวดลายทองปิกเทคนิค Goldwork</p> <ul style="list-style-type: none"> • แมลงกู่คำหลวง-เป็นวัตถุมงคลที่ช่วยให้เกิดเมตตามหา นิยมเสน่ห์หา คบรักคนหลง มีโชค มีโชคน มีเงิน มีทองใช้ไม่ขาดมือ ป้องกันอันตรายทั้งปวง • พลอยพเก้า- ด้านข้างประดับพลอยบนเก้าที่ช่วยเสริมมงคลชีวิตทุกด้าน

ภาพที่ 3 แบบร่างเครื่องประดับจากผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติจากใบขลุ่ย

จากภาพที่ 3 ประกอบด้วย แบบร่างที่ 1 ชื่อผลงาน Lantern of soul แนวคิด Asian Affairs ประเภทเครื่องประดับต่างหูแนวคิดในการออกแบบต่างหูเป็นลักษณะคล้ายโคมจีนหรือเต็งลิ่ง เพราะคนจีนเชื่อว่าโคมไฟเป็นวัฒนธรรมมงคลที่สร้างขึ้นเพื่อเสริมความสิริมงคลเพราะเป็นวัตถุให้แสงสว่างแก่มนุษย์ที่ทำจากผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติจากใบขลุ่ ประกอบด้วยอักษรมงคลของจีน 3 ตัว ที่มีความหมายว่า ความเจริญ มีความสุข และโชคลาภ

แบบร่างที่ 2 ชื่อผลงาน Charming Amulets แนวคิด Higher Powers ประเภทเครื่องประดับสร้อยข้อมือแนวคิดในการออกแบบสร้อยข้อมือที่ใช้ผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติจากใบขลุ่ใช้เทคนิคการมัดย้อมผ้า ประกอบด้วยลูกปัดหินและลูกปัดเครื่องรางของขลังมี 3 ตัวที่เน้นในเรื่องวัตถุมงคลเป็นสุดยอดเมตตามหานิยมดั่งนี้ ห้วนะโม-โชคดีมีชัย แคล้วคลาดจากอันตราย เมตตามหานิยม ค้าขายร่ำรวย สาลิกาลิ้นทองเป็นตัวแทนแห่งการเจรจาต่อรอง การค้า หรือเรื่องความรัก หน้ากากพรานบุญเป็นสุดยอดแห่งวิชาเมตตามหานิยม มหาเสน่ห์ โภคทรัพย์ ดีทั้งด้านการเงิน คิดสิ่งใดประสบความสำเร็จ ไร้อุปสรรค โชคร้ายต่าง ๆ ให้เบาบางลง

แบบร่างที่ 3 ชื่อผลงาน Merciful Amulets (Phu kham luang) แนวคิด Higher Powers ประเภทเครื่องประดับจี้ห้อยคอ แนวคิดในการออกแบบจี้ที่ปักบนผ้าไหมย้อมสีจากใบขลุ่เป็นรูปแมลงงูคำหลวงด้วยเทคนิค Goldwork ซึ่งแมลงงูคำหลวงเป็นวัตถุมงคลที่ช่วยให้เกิดเมตตามหานิยม เสนหา คนรัก คนหลง มีกิน มีโชค มีเงิน มีทองใช้ไม่ขาดมือ ป้องกันอันตรายทั้งปวง ด้านข้างประดับด้วยพลอยนพเก้าที่ช่วยเสริมมงคลชีวิตทุกด้าน

ผลการคัดเลือกเครื่องประดับจากผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติจากใบขลุ่ของกลุ่มวิสาหกิจตำบลบ่อ อำเภอลำลูก จังหวัดจันทบุรี ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการคัดเลือกแบบร่างเครื่องประดับจากผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติจากใบขลุ่

ประเด็นคำถาม	แบบที่ 1		แบบที่ 2		แบบที่ 3	
	Lantern of soul		Charming Amulets		Merciful Amulets (Phu Kham Luang)	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. รูปแบบเครื่องประดับมีความสอดคล้องกับผ้า	4.00	0.00	3.33	0.58	4.00	0.00
2. การจัดองค์ประกอบของรูปแบบเครื่องประดับมีความสัมพันธ์กันดี	3.67	0.58	3.00	1.00	3.67	0.58
3. รูปแบบของเครื่องประดับสามารถสร้างเอกลักษณ์ของผลงานการออกแบบตามแนวคิดการออกแบบ	3.67	0.58	3.67	0.58	4.00	0.00
4. รูปแบบของเครื่องประดับมีความแปลกใหม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว	3.33	0.58	4.00	1.00	3.67	0.58
5. รูปแบบเครื่องประดับสามารถสวมใส่ได้จริง	4.67	0.58	4.00	0.00	4.00	0.00
6. รูปแบบของเครื่องประดับสามารถนำไปผลิตในเชิงพาณิชย์ได้	4.67	0.58	4.00	1.00	4.67	0.58
7. รูปแบบของเครื่องประดับมีความสวยงาม	4.00	0.00	3.33	0.58	3.33	0.58
8. รูปแบบของเครื่องประดับมีความน่าสนใจดึงดูดผู้บริโภค	3.67	1.15	3.33	0.58	3.67	0.58
ค่าเฉลี่ย	3.96	0.50	3.58	0.66	3.88	0.36

จากตารางที่ 1 พบว่า แบบร่างเครื่องประดับที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ แบบร่างที่ 1 ชื่อผลงาน Lantern of soul ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.36)

ผลการพัฒนาเครื่องประดับจากผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติจากใบขลุ่ของกลุ่มวิสาหกิจตำบลบ่อ อำเภอลำลูก จังหวัดจันทบุรี ที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีดังนี้

▶ กระบวนการต้มสก๊ตเอาสีที่มีอยู่ในใบขลุ่ย

▶ กระบวนการย้อมผ้าและเส้นไหม

▶ การใช้สารช่วยติดสีหลังย้อมเพื่อช่วยปรับเฉดสี

▶ ผ้าและเส้นไหมย้อมสีจากใบขลุ่ย

ภาพที่ 4 กระบวนการผลิตผ้าและเส้นไหมย้อมสีธรรมชาติจากใบขลุ่ย

ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 13-14 มิถุนายน 2563 ณ วิสาหกิจตำบลบ่อ อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี

1. การย้อมสีธรรมชาติจากใบขลุ่ย ได้นำผ้าและเส้นไหมไปย้อมสีธรรมชาติโดยใช้ใบขลุ่ย ในอัตรา 1 ส่วน ต่อน้ำ 2 ส่วน ต้มไฟปานกลางเป็นเวลา 1 ชั่วโมงเพื่อสกัดเอาสีที่มีอยู่ในใบ จากนั้นได้แบ่งเป็น 2 กระบวนการ คือ กระบวนการแรกใช้สารช่วยติดสีระหว่างย้อมคือ สารส้ม โดยใส่สารส้ม 30 กรัม ต่อน้ำ 1 กิโลกรัม นำผ้าไหมใส่ลงไปต้ม เป็นเวลา 45 นาที และกระบวนการที่สองใช้สารช่วยติดสีหลังย้อมเพื่อช่วยปรับเฉดสี คือ น้ำสนิม ทิ้งไว้เป็นเวลา 1 คืน

ภาพที่ 5 ต้นแบบเครื่องประดับ ชื่อผลงาน Lantern of soul

ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2563 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี

2. การผลิตต้นแบบเครื่องประดับ ชื่อผลงาน Lantern of soul ดังภาพที่ 5 นำผ้าไหมมาเย็บทำเป็นลูกปัด รูปทรงโคมไฟจีนและเส้นไหมมาทำเป็นพู่ห้อย และพันสเปรย์เคลือบผ้ากันน้ำยี่ห้อ Always dry เคลือบบนผิวเพื่อกันน้ำ ยืดอายุการใช้งานเนื่องจากผ้าดูดซึมน้ำและแห้งทำให้มีกลิ่น และสีเปลี่ยนได้ง่าย ส่วนตัวเรือนโลหะมีกระบวนการผลิต

โดยวาดต้นแบบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์แล้วสร้างต้นแบบสามมิติด้วยเครื่องสร้างต้นแบบรวดเร็ว (Rapid prototyping technology) เพื่อให้งานออกมาละเอียดและมีลวดลายที่คมชัด จากนั้นนำไปหล่อด้วยเครื่องหล่อแบบสูญญากาศโดยใช้โลหะทองเหลือง ชัดแต่งชิ้นงาน ชุบทองคำ แล้วไปประกอบกับลูกบิดผ้าใช้เทคนิคตีความชนิดพิเศษที่สามารถยึดโลหะกับผ้าได้

อภิปรายผล

การนำผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติจากใบชูลู่ของกลุ่มวิสาหกิจตำบลบ่อ อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรีมาใช้เป็นองค์ประกอบหลักของเครื่องประดับที่เป็นวัตถุดิบมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมกับการประยุกต์ใช้เทคนิคสมัยใหม่ในการเคลือบผิวผ้าป้องกันการสะท้อนน้ำเพื่อแก้ปัญหาหรือเชื่อมไปนเครื่องประดับที่ส่งผลต่อการใช้งานสวมใส่เครื่องประดับในชีวิตประจำวัน ทำให้อายุการใช้งานน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของพรรณนุช ชัยปิ่นชนะ (Chaipinchana, 2017, p. 526) ที่ศึกษากลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบเทียบการแข่งขันตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของกลุ่มผลิตภัณฑ์เซรามิกจังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่ากลยุทธ์ด้านการแสวงหาแหล่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพด้านการออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ไม่ซ้ำแบบคู่แข่ง มีความเป็นเอกลักษณ์ด้วยการผสมผสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ขาดการลอกเลียนแบบด้านการคิดค้น พัฒนาระบบการหรือวิธีการใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่า ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าความต้องการของผู้บริโภคเป็นสิ่งสำคัญที่สุดโดยเฉพาะในด้านการออกแบบเครื่องประดับที่สร้างสรรค์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเพิ่มมูลค่าใส่แนวคิดที่สื่อถึงความเชื่อเพราะเครื่องประดับไม่ใช่เพียงสร้างขึ้นเพื่อความสวยงามอย่างเดียว แต่ยังมีความหมายในเชิงวัฒนธรรมอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับศักดา ศิริพันธ์ (Siripan, 2009, p. 230) ที่กล่าวถึงแนวคิดเครื่องประดับที่เกิดจากแรงบันดาลใจจากศิลปวัฒนธรรม ได้สร้างจุดขายการเป็นเครื่องรางนำโชคและพลังชีวิตมาสู่ผู้สวมใส่ เช่น เปปเปอร์นี่เป็นพริกชนิดหนึ่งมีความหมายในเชิงสัญลักษณ์ทั้งในอิตาลีและทั่วโลกว่าเป็นเครื่องรางนำโชคช่วยป้องกันผู้สวมใส่จากคำสาปต่าง ๆ จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ดีไซน์เนอร์หลายคนออกแบบเครื่องประดับรูปทรงนี้เพื่อใช้เป็นจุดขาย และงานวิจัยของตยานิตย์ มิตรแปง และสุพจน์ ใหม่กันทะ (Mitpang & Maikanta, 2017, p. 123) ที่กล่าวว่าการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ที่ยังคงไว้การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มาออกแบบเป็นเครื่องประดับร่วมสมัย ควรเม้นแนวคิดการพัฒนาสินค้าที่มีความแตกต่าง จำเป็นต้องปรับปรุงหรือพัฒนาสินค้าใหม่ ๆ ที่มีการศึกษาความต้องการผู้บริโภคที่ใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ ซึ่งการออกแบบที่ดีจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อได้เร็วขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. กลุ่มวิสาหกิจตำบลบ่อ อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี ที่เป็นผู้มีองค์ความรู้ทางการย้อมสีธรรมชาติผ้าจากพืชในท้องถิ่น มีปัญหาในด้านผู้สืบทอดภูมิปัญญาเพื่อสร้างความยั่งยืน ดังนั้นควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยให้คนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญขององค์ความรู้นี้ต่อไป
2. จากการวิจัยทำให้พบว่าผู้ประกอบการทางด้านอัญมณีและเครื่องประดับ มีความต้องการเครื่องประดับที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองสู่การสร้างแบรนด์ จึงควรมีการวิจัย การจัดโครงการหรือบริการวิชาการทางด้านการออกแบบ การศึกษาการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อให้องค์ความรู้กับผู้ประกอบการไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจของตนเองจนสามารถแข่งขันและสร้างโอกาสทางธุรกิจที่กว้างขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้สนับสนุนทุนวิจัยจากกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีงบประมาณ 2562

เอกสารอ้างอิง

- Chaipinchana, P. (2017). Competitive Advantage Strategy Concerning to Creative Economy of Ceramic Products Group in Chiang Mai Province. *Journal of Community Development and Life Quality*, 5(3), 526-534. (In Thai)
- Getgaew, V. (2019). *Research Methodology* (8th ed.). Nonthaburi : Nitithom. (In Thai)
- J001. (2019, 20 April). Owner of Sorsara Gems Brand. *Interview*.
- Juthawipat, V. (2002). *jewelry design*. Bangkok : Chulalongkorn University. (In Thai)
- Luca, P. D. (2019). *Trenddision Jewellery+Forecasting Trendbook 2020+*. Italy : Italian Exhibition Group S.p.A.
- Mitpang, T., & Maikanta, S. (2017). Indentity study for design development of Mae Yoi Village's silverware, Chiang Mai for business opportunity Expansion. In Rajamangala University of Technology Rattanakosin. *Proceedings of the 2nd National RMUTR Conference* (p. 114-124). Nakhon Pathom: Rajamangala University of Technology Rattanakosin. (In Thai)
- Siripan, S. (2009). *Gems in jewelry*. Bangkok : Darnsutha Press. (In Thai)
- Srisukho, P., Sangchan, N., Jaisuda, T., & Boonthon, K. (2018). *The Development of Natural Dyeing Wisdom from Local Plants at Tambol Boh Ampur Klung Chantaburi for Develop to Jewelry*. Research report. Thailand Science Research and Innovation, Bangkok. (In Thai)
- Srisukho, P., Sangchan, N., Jaisuda, T., & Boonthon, K. (2019). A Study of Natural Color from Mangrove Plants at Tambol Boh, Ampur Klung, Chantaburi Province by Community Participation Process. *Journal of Rambhai Barni Rajabhat Research*, 13(1), 64-73. (In Thai)
- Sudsang, N. (2016). *Research methodology in designs*. Bangkok : Odeon Store. (In Thai)
- The Gem and Jewelry Institute of Thailand. (2018). *Increase sales in Niche Market with handmade jewelry*. Retrieved from <https://infocenter.git.or.th/article/article-1821> (In Thai)
- Wongrattana, C. (2017). *Research tool creating technique: guidelines for professional using*. Bangkok : Chulalongkorn. (In Thai)

ผู้เขียนบทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัทรา ศรีสุโข

อาจารย์ประจำสาขาวิชาอัญมณีศาสตร์

E-mail: pathra.sri@gmail.com; pathra.s@rbru.ac.th

นางสาวณภัค แสงจันทร์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบ

E-mail: napaksangchan@gmail.com

นายพนม จงกล

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบ

E-mail: phanomj@hotmail.com

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เลขที่ 41 หมู่ที่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง

จังหวัดจันทบุรี 22000